

ภารกิจบทบาทอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา ๓๙ ที่ว่า

“มาตรา ๓๙ กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง รัฐจึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลโดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ในมาตรา ๓๕ ดังนี้

“มาตรา ๓๕ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา ๓๔ (๒) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง”

การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น พ.ศ. ๒๕๔๗

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล จึงหมายถึงโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้สามารถกระทำการกิจการต่างๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องใช้อำนาจตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อเป็นกรอบขอบเขตในการปฏิบัติหน้าที่และวางหลักเกณฑ์ในการดำเนินการต่างๆ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา นอกจากจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษายังมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจะดำเนินการต่างๆ ได้ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ โดยได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและ

มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก

ตามมาตรา ๓๙ แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญา ในนามของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบบริหารการเงินของสถานศึกษา เป็นต้น ฉะนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคลเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยที่กำหนดอำนาจหน้าที่อธิการบดีให้เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไป ซึ่งมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคลตามสภาพที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ยังได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจและการมอบอำนาจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้แก่สถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษา สถานศึกษาความอิสระและคล่องตัว

กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๕ และมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการศึกษา ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลและผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นผู้แทนนิติบุคคล มีภารกิจบทบาทอำนาจหน้าที่ จะบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะ เป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

รายละเอียดบทบัญญัติของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังปรากฏตามที่แนบมาพร้อมนี้

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ๑.๑ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕
- ๑.๒ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา ๓๘ (กรรมการสถานศึกษา) มาตรา ๓๙ (อำนาจหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา)
- ๑.๓ การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๑.๔ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา (ออกตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ มาตรา ๓๙ วรรคสอง)
- ๑.๕ ระเบียบ ศธ. ว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา (ออกตาม พ.ศ. ๒๕๔๖ ม.๓๕ พ.ร.บ. บริหาร ศธ.)
- ๑.๖ กฎกระทรวงกำหนดจนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๖
- ๑.๗ ระเบียบกฎหมายอื่นๆ

๒. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

- ๒.๑ จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ บริหารทั่วไป
- ๒.๒ จัดตั้ง/รับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณ
- ๒.๓ พัฒนาหลักสูตร/จัดการเรียนการสอน
- ๒.๔ ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ
- ๒.๕ กำกับ ติดตามประเมินผลตามแผนงานโครงการ
- ๒.๖ ระดมทรัพยากร ปกครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินฯ
- ๒.๗ จัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ๒.๘ ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน สร้างความสัมพันธ์

บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

- จัดรูปแบบการศึกษา (ม.๑๕.)
- จัดกระบวนการการศึกษา (ม.๒๔-๓๐)
- บริหารจัดการศึกษา ๔ ด้าน (ม.๓๙)
- เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา (ม.๔๐)
- จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา (ม.๔๘ - ๕๐.)
- ปกครองดูแลบำรุงทรัพย์สินฯ (ม.๕๙)
- พัฒนาบุคลากร นักเรียน ด้านเทคโนโลยีฯ (ม.๖๕-๖๖)

๒. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕

- ผ่อนผันการส่งเด็กเข้าเรียน (ม.๖)
- เป็นเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่
- จัดการศึกษาเด็กบกพร่อง พิการ ด้อยโอกาสในรูปแบบเหมาะสม (ม.๑๒)
- ดำเนินการอื่นๆ ตามกฎหมายกำหนด

๓. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ (มาตรา๓๙)

- เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา
- บริหารกิจการสถานศึกษา
- ประสาน ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา
- เป็นผู้แทนสถานศึกษา
- จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด
- อนุมัติประกาศนียบัตร, เกียรติบัตร
- ปฏิบัติงานอื่นๆตามที่ผู้บังคับบัญชาทุกระดับมอบหมาย

๔. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖

- วิเคราะห์ จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาสถานศึกษา
- วางระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ
- เสนอขอจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไป
- แต่งตั้งคณะกรรมการคณะทำงานต่างๆ

๕. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พ.ร.บ.ครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๑. ควบคุมดูแลการบริหารงานบุคคล มาตรา ๒๗
๒. พิจารณาความดีความชอบ มาตรา ๒๗
๓. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร มาตรา ๒๗
๔. จัดทำมาตรฐานภาระงานครู มาตรา ๒๗

๕. ประเมินผลการปฏิบัติงานครู มาตรา ๒๗
๖. ปฏิบัติหน้าที่ตาม อ.ก.ค.ศ./กรรมการสถานศึกษามอบหมาย มาตรา ๒๗
๗. สั่งให้ข้าราชการครูออกจากราชการ กรณีขาดคุณสมบัติตาม มาตรา ๔๙
๘. สั่งบรรจุแต่งตั้งครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา ๕๓
๙. ส่งครูที่ทดลองปฏิบัติราชการออก มาตรา ๕๖
๑๐. สั่งให้ครูพ้นทดลองปฏิบัติราชการต่อไป มาตรา ๕๖ วรรค ๒
๑๑. สั่งให้ครูที่ออกไปแล้วกลับเข้าตามมติ อ.ก.ค.ศ. มาตรา ๖๔
๑๒. สั่งเลื่อนเงินเดือนข้าราชการครู มาตรา ๗๓
๑๓. ยกย่องเชิดชูเกียรติครูดีเด่น มาตรา ๗๕
๑๔. แต่งงานครู เกณฑ์ประเมินผลงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ มาตรา ๗๘
๑๕. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มาตรา ๗๙
๑๖. ส่งเสริม สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงาน มาตรา ๘๑
๑๗. รักษาวินัย อย่างเคร่งครัด มาตรา ๘๒
๑๘. เสริมสร้าง พัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา มาตรา ๙๕,๙๘
๑๙. อนุญาต ยับยั้งอนุญาตลาออก มาตรา ๑๐๘
๒๐. สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีกล่าวหาไม่เลื่อมใสในการปกครอง มาตรา ๑๑๐
๒๑. สั่งให้ครูออกจากราชการในกรณีต่างๆ เช่น เจ็บป่วย ยุบตำแหน่ง ไร้ประสิทธิภาพ จำคุก

๖. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน นิติบุคคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖

กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

๑. ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนนิติบุคคลสถานศึกษา
๒. นิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องร้อง ให้รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดี
๓. การบริหารบุคคลตามกฎหมาย พ.ร.บ.ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๔. การยุบ รวม เลิกล้มโรงเรียน ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สิน โอน จำหน่าย ตามหลักเกณฑ์

สพฐ. กำหนด

๕. ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ จัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

๖. บริหารจัดการงบประมาณ ตามอำนาจหน้าที่ ที่เลขาฯ กพฐ. มอบหมาย

๗. จัดทำระบบการเงิน บัญชี ตามระเบียบ สพฐ. กำหนด

๗. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามระเบียบ กฎหมายอื่นๆ เช่น

๑. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา พ.ศ.๒๕๔๘
๒. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการชักธงชาติในสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗
๓. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการขอบคุณหรืออนุโมทนา พ.ศ.๒๕๔๗
๔. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตั้งชื่อสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗
๕. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการให้ข้าราชการไปศึกษาอบรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๔๗